

Ioan Slavici

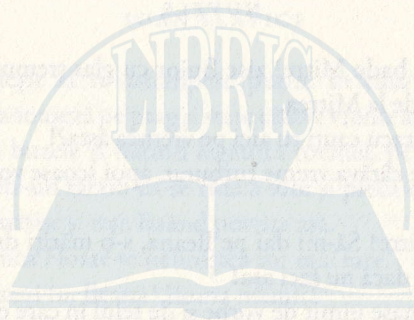
NUVELE

MINERVA

CUPRINS

Popa Tanda.....	5
Scormon.....	25
La crucea din sat.....	31
Gura satului.....	55
Budulea Taichii.....	101
Moara cu noroc.....	149
Cronologia.....	253
Postfață.....	270

GURA SATULUI

I

Nu-i vorbă! răi sunt oamenii, încât mai răi nici n-ar putea să fie. Chiar și acela pe care toată lumea îl știe de bun își are ceasurile de răutate, și nu avem decât să-l atingem unde-l doare pentru ca să-l facem mai dârz decât alții. Dar nenea Mihu tot om bun rămâne.

Se și cuvine însă unui om din oameni, ca dânsul, să fie de bună chibzuială, să cumpănească vorbele și să umble mai mult călare decât pe jos.

Acasă, asta-i altă vorbă!

Oamenii s-au obicinuit a zice mai bucuros „la Mihu Saftei“ decât la „Safta Mihului“ fiindcă... așa-i lumea. Când oamenii nu au ce face, ei scormonesc o vorbă și își petrec vremea cu ea. Să te ferească Dumnezeu să nu cazi pe gura satului.

Pentru aceea, când Safta începe să facă gură, nenea Mihu își pune mâinile în cap și-i zice:

– Nevastă! nu mă da pe gura golanilor.

Iar apoi caută să-i facă pe plac, numai să scape de urechile vecinilor. Astfel, cam într-un chip și cam într-altul, Safta face să treacă de stăpână în casă.

Dar se zice că nu-i stăpân fără stăpân.

E cineva și mai presus de Safta.

Nenea Mihu are doi feciori voinici și o fiică frumoasă.

Feciorii, fiindcă sunt doi și feciori, oricât de voinici ar fi, stau sub porunca părintească; Marta însă e una singură, adecă nu mai are în casă pe nimeni deopotrivă cu dânsa.

Încă pe când era în fașe, Marta avea obiceiul de a pune toată casa în mișcare.

Nenea Mihiu, auzind-o plângând, alerga plin de îngrijorare din grădină ori din curte în casă.

Și cu cât creștea, cu atât i se lățea stăpânirea, căci – vorba lui nenea Mihiu – fata mare-i cinstea casei.

Dar tot nu e stăpân fără stăpân.

Ce-i drept, cât ține preajma casei, nu se găsea nimeni mai presus de Marta; dar lumea e mare și multe lucruri se găsesc într-însa.

Când Marta iese la joc și trece de-a lungul uliților, nevestele și babele pizmașe de tinerețe grăbesc la porțiță și privesc în urma ei. E frumos cum își ține capul, cum își poartă trupul și cum se mlădie la tot pasul; și frumos îi șade părul creț pe frunte, frumos i se lipește bogata salbă pe sân, frumos îi cad alțițele pe brațe și cătrînța bătută în fir frumos i se rotunjește pe pulpă. Chiar babă să fii, o privești și ai dori s-o tot vezi.

– Oare cine, soro? zice una.

– Cine altul decât Toderică, îi răspunde alta.

– Toderică?

Așa umbla gura satului. Nici că visezi din ce scornește o poveste.

Pentru ca să vorbim drept, Toderică e Toader, ba chiar Tudoroiu. Lasă că avea din cine să iasă fiindcă și tatăl său, Cosma Florii Cazacului, seamănă cu dânsul. Fecior și tată, când calcă, puntea le scârție sub picioare.

La joc, Tudoroiu se face mai mult Toderică decât Toader și ți-o duce și frământă, încât să pui rămășag că ți-ar putea juca pe urzeală fără ca să-ți încurce firele.

E bun la veselie, deschis cu flăcăii, darnic unde-i vorba să se arate și prea mult îi place să șuguiască la joc și la șezători cu fetele.

Când, la joc, Marta se ivește în preajma vederii lui, Toader scutură din cap, își netezește părul de pe frunte, ridică din umeri,

își potrivește peptarul pe trup. Iar dacă ea se apropie, dacă este aproape de dânsul, Toader îi zice:

– Ce mai faci, Marto?

Ea răspunde:

– Mulțumesc de întrebare, bine!

El apoi întreabă:

– Nenea Mihiu ce mai face?

Ea răspunde:

– Mulțumesc, face bine că-i sănătos.

El iarăși întreabă:

– Leica Safta ce mai face?

Ea atunci răspunde:

– Șade, Toderică.

După aceste, ea își adună buzele și întreabă:

– Ce mai fac ai voștri?

– Ei! Ce să facă? răspunde el, iacă! mai una, mai alta...

De aci înainte vorba trece la lucruri mai depărtate. Toader spune că a vorbit cu cumnatul, cu vărul, cu finul, în sfârșit, cu cutare și cutare dintre oamenii vrednici de a fi stat de vorbă cu dânsul; iar Marta îi spune cine a fost și cine nu a fost de curând la dânsii, cu cine a vorbit și cu cine nu, cine ce a zis și ce nu a zis.

În sfârșit, Toader privește îndelung în ochii mari ai Martei, Marta îi zâmbește cu o răcoroasă bună cuviință și, văzând acest zâmbet, el îi apucă mâna și zice:

– Să jucăm una, Marto.

Ea răspunde vesel:

– Dacă vrei, Toderică.

Toader atunci bagă mâna stângă în șerpar, scoase un pumn de bani, îi aruncă lăutarului și strigă:

– Acum, una pe pofta mea!

Iar când Toderică se prinde la joc cu Marta Mihului Saftai, babele și moșnegii se ridică din umbră, sparg sfatul și grăbesc să mai vadă și ei o dată.

Așa se petrec lucrurile. Dar gura satului prea face dintr-un țânțar un armăsar. Pe când Marta și Toader vorbesc numai așa, ca să nu tacă, cei ce n-au ce face le pun floare la ureche.

Cu totul fără niciun temei nu sunt însă nici vorbele babelor. Prea se potrivesc tinerii la stare și la făptură, prea sunt deopotrivă în sat și-n șapte sate!

E vorba, cine-a fost Cazacul, cine Florea Cazacului și cine este Cosma Florii Cazacului? Un copil nevârstnic o știe pe de rost. Om să-i pui alătura și să-l cauți în șapte sate, nu găsești unul mai bun decât Mihul, care nu-și mai știe rubedeniile și cuscrii și finii și care nu-și numără averea pe boi, ci pe juguri.

Așa judecă satul și, dacă e vorba să spunem drept, nici Mihul, nici Cosma nu sunt scoși din sat. Prea se simțeau străini în același sat și le plăcea să se mângâie cu nădejdea de înrudire.

Marta și Toader? Ei s-au trezit încă de mici în gura satului, și nici că-și mai dedeau bine seamă despre cele ce se vorbeau zi de zi. Ar fi trebuit să vie cineva și să le spuie că nu-i așa, pentru ca să-i puie pe gânduri și să-i facă a se întreba cum adecă este.

Cineva! Dar cine? Dintre toți unul singur era care ar fi dorit să se puie împotriva gurii satului, dar acesta era tăcut și gânditor.

În toate duminicile și zilele de sărbători, dis-de-diminează, cobora despre munte și intra călare în sat un voinic curățel. Nimeni nu se întreba de unde vine și unde descalecă; toată lumea știa că este Miron oierul și nimeni mai mult nu dorea să știe.

Trecuse un an de zile de când Miron venea mereu la joc; flăcăii îi erau prieteni, iar fetele se adunau bucuros împrejurul lui ca să-i asculte poveștile, vorbele șăgalnice și cântecele frumoase. Din când în când, dar foarte arareori, Miron scotea din șerpar un fluieraș, pe care cânta câte o doină plină de duioșie, încât oprea răsuflarea celor ce-l ascultau.

Din când în când, numai arareori, scotea Miron fluierașul său; îl scotea însă totdeauna când Marta îl ruga; ba era chiar destul ca ea să privească la șerpar, pentru ca Miron să puie mâna pe piept, gata de a-i face pe plac.

Acesta e lucru știut de toți, ba chiar un lucru care de sine se înțelegea. Cine nu ar fi dorit să asculte cântecele lui Miron și care fată nu ar fi dorit să-i fie în apropiere și să-i audă graiul limpede? Marta era fiica Mihului Saftei, și era un lucru firesc ca atunci când ea îl roagă, să nu zică ba, mai ales știind să-l roage atât de

frumos cum avea obiceiul. Fetele dar, când voiau să asculte, ruga pe Marta; Marta însă mai totdeauna le răspundea că Miron nu voiește, fiindcă nu e tocmai în voia lui cea bună. Numai din când în când, foarte arareori, Marta ruga pe Miron să cânte.

În horă Miron totdeauna e cumpătat, încât parcă numai șuguiește cu jocul. Dar ochii tuturor se opresc asupra lui. Înalt și mlădios, cu umerii lați și cu pieptul ieșit, el calcă lat și pe întreaga talpă, încât la fiecare pas întregul trup i se scutură și se leagănă când la dreapta, când la stânga. Când stă însă și-și ridică fruntea ieșită din față, fetele tresar sub privirea lui. Un cap bălan cu părul lung până pe umeri, cu o față albă și străbătută ca de-o răsuflare de rumeneală, cu doi ochi mari și albaștri ca fața cerului privită de pe culmea muntelui. Totdeauna e în această față ceva ce nu se mai găsește în alte fețe, un fel de tristeță, un vâl de gânduri, iară în surâsul de pe buzele lui ascuțite totdeauna e ceva ce-ți deschide sufletul.

E minunat flăcău Miron și nu e minune că toți îl caută și doresc.

Înspre amurgul serii, când jocul se sparge, Marta pleacă spre casă.

Unii merg într-o parte, alții într-alta.

Toderică merge cu Marta până la răspântie, îi dorește de bine, apoi cotește la stânga și o lasă să meargă cu ceilalți mai departe.

Până acasă ea merge însoțită de fete și de flăcăi. Între flăcăi este și Miron, care, precum de la sine se înțelege, totdeauna merge alătura cu dânsa.

Peste puțin, ei lasă apoi ulița, trec un pârliaz de la dreapta și merg pe o cale mai scurtă, pe poteca dintre vii, pe la Fântâna Corbului, unde izvorăște apa cea bună.

Până aci merge Miron. Mai departe, nu. Aici apoi, câteodată, fetele și flăcăii se opresc și Marta roagă pe Miron să cânte.

Și adeseori casele din satul apropiat abia se mai văd, când fetele și flăcăii pleacă și lasă pe Miron singur la Fântâna Corbului.

Odată, demult acum, cântase atât de frumos, încât vremea se întârzia și singură Marta mai cuteza să rămâie șezând pe iarba.